

Stresstest Scenario's Lange termijn accommodatiebeleid Medemblik

Inleiding

Het lange termijn accommodatiebeleid van de gemeente Medemblik is een kaderstellend beleid dat wordt opgesteld voor de periode tot en met 2040.

In de notitie 'Afwegingsrichtingen en daaruit voortvloeiende toekomstbeelden voor het Lange Termijn Accommodatiebeleid' (DOC-20-300284) werkten we aan de hand van twee afwegingsrichtingen vier verschillende toekomstbeelden voor het jaar 2040 uit. Deze toekomstbeelden laten zien hoe in dat horizonjaar de accommodaties binnen de gemeente Medemblik er *kunnen* uitzien als *consequent* alle beslisregels van het scenario worden gevolgd. Daardoor zijn de scenario's *radicaal* in het beeld dat zij neerzetten als alle beslisregels van het scenario consequent en volledig worden gevolgd. De scenario's zijn wat dat betreft uitvergrotingen van de mogelijke toekomstige werkelijkheden. De radicaliteit van de toekomstbeelden maakt het mogelijk goed te onderzoeken wat de consequenties van een mogelijke ingezette richting zijn.

Volgende stap: stresstest

In deze notitie zetten we de volgende stap. We onderzoeken in een stresstest hoe de toekomstbeelden zich verhouden tot een aantal maatschappelijke en financiële ontwikkelingen. Het doel van de stresstest is om per scenario een inschatting te maken van de maatschappelijke en financiële haalbaarheid en of ze zodoende ingezet kunnen worden in het participatietraject als gespreksinstrument.

In de stresstest geven we per scenario een overzicht van mogelijke consequenties op maatschappelijk en financieel gebied op de lange termijn. We confronteren de scenario's met drie geïdentificeerde impactrijke maatschappelijke trends en ontwikkelingen voor de gemeente Medemblik:

- Demografische ontwikkelingen.
- De ontwikkeling van leef- naar woonkernen.
- De ontwikkeling waarin de burger aan zet komt.

Wat betreft de financiële consequenties van de verschillende scenario's kijken we of er grote of kleine financiële consequenties zijn voor de gemeente en de gemeenschap en kijken we naar specifieke financiële kenmerken voor onderwijs, sport en ontmoeting. Ook onderzoeken we per scenario wat de impact is op de ambtelijke organisatie. Tenslotte geven we in het kort weer welke mogelijke maatschappelijke en financiële kansen en risico's ieder scenario biedt.

De uitwerking en beoordeling van de stresstest is kwalitatief, zowel maatschappelijk als financieel. Dit biedt voldoende inzicht of de scenario's geschikt zijn om in te zetten in het participatietraject. Binnen elk scenario zijn diverse oplossingsrichtingen opgenomen, van gematigd tot radicaal. Dit zijn als het ware 'knoppen' waar nog aan gedraaid kan worden. Dit maakt dat een cijfermatige doorrekening op dit moment niet mogelijk is. Een dergelijke doorrekening heeft later in het proces wel meerwaarde, wanneer de voorkeursrichting getoetst wordt op financiële haalbaarheid.

Stresstest scenario A: Sober maar doelmatig

- Onderverdeling in :
 - > kleine dorpen: basisschool & plek voor ontmoeting
 - > centrum dorpen: basisschool, dorps huis en één sportaccommodatie
 - > hoofdkernen: basisschool, dorps huis, binnen- en buitensportaccommodatie, jongerencentrum en cultureel centrum, clustering in MFA's.
- Gemeente eigenaar en actieve rol in beheer en exploitatie
- Prioriteiten: 1. Onderwijs, 2. Ontmoeting, 3. Sport.
- Afbouw activiteiten subsidies
- Onderhoud is sober en doelmatig: renoveren in plaats van nieuwbouw

Criterium	Beoordeling	
<p>Demografische ontwikkelingen</p> <ul style="list-style-type: none">• Meer (1-persoons) huishoudens• Vergrijzing.• Beperkte bevolkingsgroei.• Beroepsbevolking neemt af.• Jeugd blijft stabiel.	<p>Wanneer er in de toekomst meer (eenpersoons-) huishoudens komen en door de vergrijzing het aantal ouderen toeneemt, neemt ook de behoefte aan ontmoeting toe. In dit scenario wordt daar goed op ingespeeld.</p>	
<p>De ontwikkeling van leef- naar woonkernen</p> <ul style="list-style-type: none">• Door toegenomen mobiliteit toename bereidheid afstanden af te leggen voor werk en voorzieningen.• Wonen in een dorp is steeds vaker een bewuste keuze voor rust, groen en ruimte.• Lokale betrokkenheid neemt toe, omdat woonkwaliteit een belangrijke nieuwe waarde is.	<p>Vanwege lokale betrokkenheid zal meer zelfredzaamheid, onafhankelijkheid en initiatief vanuit de gemeenschap ontstaan. Bewoners willen zelf bepalen hoe ze hun gemeenschapsleven willen vormgeven.</p> <p>Deze trend past niet goed bij een breed aanbod-gestuurd voorzieningenniveau zoals in dit scenario wordt geschetst.</p>	
<p>De ontwikkeling waarin de burger aan zet komt</p> <ul style="list-style-type: none">• Toename van burgerinitiatieven over eigen leefomgeving.• Van zorgende overheid naar faciliterende overheid.	<p>Deze trend betekent dat er meer zelfredzaamheid, onafhankelijkheid en initiatief vanuit de gemeenschap verwacht wordt en zal ontstaan. De gemeente kan daarop inspelen door minder regie te voeren op de accommodaties en door initiatieven uit de gemeenschap te faciliteren. Deze ontwikkeling past niet goed bij een scenario waarin de gemeente een actieve rol speelt bij beheer en exploitatie van een breed aanbod aan accommodaties dat gelijk verdeeld is over alle kernen van Medemblik.</p>	

Stresstest Scenario B: Actief op zoek naar kwaliteit

- Kern overstijgend: gemeente als geheel compleet aanbod.
- Clustering voorzieningen van hoge kwaliteit in hoofdkernen en multifunctionaliteit
- Actieve rol gemeente eigendom beheer en exploitatie
- 1 binnenzwembad
- Activiteitensubsidies

Criterium	Beoordeling	
<p>Demografische ontwikkelingen</p> <ul style="list-style-type: none">• Meer (1-persoons) huishoudens.• Vergrijzing.• Beperkte bevolkingsgroei.• Beroepsbevolking neemt af.• Jeugd blijft stabiel.	<p>Dit scenario kan minder aantrekkelijk zijn voor de groep ouderen, omdat de nabijheid van accommodaties voor hen belangrijk is.</p> <p>Dit scenario kan minder aantrekkelijk zijn voor de groep jongeren, omdat jongeren graag een eigen plek willen, niet een multifunctionele ruimte die zij met anderen moeten delen.</p>	
<p>De ontwikkeling van leef- naar woonkernen</p> <ul style="list-style-type: none">• Door toegenomen mobiliteit toename bereidheid afstanden af te leggen voor werk en voorzieningen.• Wonen in een dorp is steeds vaker een bewuste keuze voor rust, groen en ruimte.• Lokale betrokkenheid neemt toe, omdat woonkwaliteit een belangrijke nieuwe waarde is.	<p>Dit scenario sluit goed aan bij de toegenomen mobiliteit en bereidheid van inwoners om grotere afstanden af te leggen.</p> <p>De verhoogde kwaliteit van de accommodaties versterkt de woonkwaliteit van Medemblik en maakt Medemblik daardoor aantrekkelijker om te (komen) wonen.</p>	
<p>De ontwikkeling waarin de burger aan zet komt</p> <ul style="list-style-type: none">• Toename burgerinitiatieven eigen leefomgeving.• Van zorgende overheid naar faciliterende overheid.	<p>Eigendom, beheer en exploitatie van accommodaties door de gemeente sluit niet goed aan bij de trend naar een faciliterende overheid.</p> <p>Dat neemt niet weg dat verenigingen die op maatschappelijk draagvlak kunnen rekenen een activiteitensubsidie van de gemeente kunnen ontvangen. Daarmee sluit het scenario aan op de toename van burgerinitiatieven voor de eigen leefomgeving.</p>	

Financieel	<p>In dit scenario wordt een beperkt aantal accommodaties door de gemeente bekostigd. Voor deze accommodaties zijn de kosten hoog, omdat voor kwaliteit wordt gekozen. De structurele financiële ondersteuning van de overige accommodaties vervalt, waardoor op deze posten financiële ruimte kan ontstaan in de gemeentebegroting.</p> <p>Er is een toename van de activiteiten subsidies te verwachten. Dit heeft een kostenverhogend effect.</p> <p>Onderwijs: er ontstaan in Wognum, Wervershoof, Medemblik scholenclusters. De schoolaccommodaties zijn van hoge kwaliteit, dit brengt hoge kosten met zich mee. Doordat de gemeente geen financiële ondersteuning meer voor scholen onder de opheffingsnorm biedt, is een mogelijke consequentie dat schoolbesturen scholen met een leerlingaantal onder de opheffingsnorm op termijn opheffen.</p> <p>Sport: de gemeente blijft financieel verantwoordelijk het binnenzwembad in Wervershoof. Per cluster (hoofdkern) wordt voorzien in een gemeentelijke basissportaccommodatie en hebben hiermee een kern overstijgende functie. Gemeente is financieel verantwoordelijk voor deze basisaccommodaties. Voor de overige sportaccommodaties biedt de gemeente geen financiële ondersteuning meer in onderhoud, beheer en exploitatie. Zij kunnen een activiteitensubsidie aanvragen.</p> <p>Ontmoeting: in de clusters is de gemeente verantwoordelijk voor een accommodatie voor ontmoeting. Voorbeeld: de MFA's De Mouter in Medemblik, De Bloesem in Wognum, De Schoof in Wervershoof worden de kwalitatief hoogwaardige clusters voor ontmoeting in Medemblik. Overige accommodaties voor ontmoeting worden overgedragen aan de gemeenschap en kunnen activiteitensubsidies aanvragen.</p>	
Mogelijke impact op de ambtelijke organisatie	Doordat er een overzichtelijk aantal kwaliteitsaccommodaties is, kan het beheer en de exploitatie toe met minder ambtelijke capaciteit. De verwachte toename aan activiteitensubsidies en de herziening van dit subsidiestelsel vraagt juist om meer ambtelijke capaciteit.	
Mogelijke kansen <ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk • Financieel 	<p>Dit scenario levert een gezamenlijke identiteit voor Medemblik op doordat de gemeente een sterke regiefunctie op het accommodatiebeleid kan uitoefenen en de voorzieningen kan richten op de beleidsdoelen van de gemeente.</p> <p>Aantrekkelijke accommodaties van hoge kwaliteit maken Medemblik aantrekkelijk als woongemeente.</p> <p>Door keuzes te maken kunnen de kosten voor accommodatiebeleid significant afnemen.</p>	
Mogelijke risico's <ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk • Financieel 	<p>Ouderen kunnen door minder nabijheid van ontmoeting vereenzamen.</p> <p>Mogelijk zijn investeringen nodig voor de bouw van accommodatieclusters.</p>	

Stresstest Scenario C: een rijk palet met de samenleving aan zet. <ul style="list-style-type: none"> • Overdragen alle accommodaties aan gemeenschap en/of markt • Startsubsidies / mogelijkheid tot eenmalige financiële ondersteuning voor nieuwbouw of renovatie eens per 10 jaar • Activiteitensubsidies • Scholen geclusterd in grote kernen en gezamenlijke accommodaties en keuze voor (ver)nieuwbouw • Geen financiële ondersteuning scholen onder opheffingsnorm 		
Criterium	Beoordeling	
Demografische ontwikkelingen <ul style="list-style-type: none"> • Meer (1-persoons) huishoudens. • Vergrijzing. • Beperkte bevolkingsgroei. • Beroepsbevolking neemt af. • Jeugd blijft stabiel. 	Dit scenario vereist veel initiatief en inzet van de samenleving. De vraag is of een vergrijzende bevolking ook zo veel inzet zal en/of kan vertonen.	
De ontwikkeling van leef- naar woonkernen <ul style="list-style-type: none"> • Door toegenomen mobiliteit toename bereidheid afstanden af te leggen voor werk en voorzieningen. • Wonen in een dorp is steeds vaker een bewuste keuze voor rust, groen en ruimte. • Lokale betrokkenheid neemt toe, omdat woonkwaliteit een belangrijke nieuwe waarde is. 	De toegenomen lokale betrokkenheid en de toegenomen mobiliteit van de bevolking zijn belangrijke voorwaarden voor dit scenario. Aangezien in dit scenario de scholen kern overstijgend worden samengevoegd, moeten de inwoners soms verder reizen om hiervan gebruik te maken. Dit sluit aan bij de toegenomen mobiliteit van de bevolking.	
De ontwikkeling waarin de burger aan zet komt <ul style="list-style-type: none"> • Toename burgerinitiatieven eigen leefomgeving • Van zorgende overheid naar faciliterende overheid. 	Dit scenario baseert zich op een toename van burgerinitiatieven voor de eigen leefomgeving en een faciliterende overheid. Daarmee sluit dit scenario aan bij de trend waarin de burger aan zet komt en de overheid vooral een faciliterende rol heeft.	

Financieel	<p>De gemeente financiert alleen activiteiten- en startsubsidies als die in lijn zijn met de beleidsdoelen van de gemeente. Daarmee heeft de gemeente wel invloed op het gebruik van de accommodaties zonder lasten van eigendom, beheer, onderhoud en exploitatie. De structurele financiële ondersteuning van veel accommodaties vervalt, waardoor op deze posten aanzienlijke financiële ruimte in de gemeentebegroting kan ontstaan.</p> <p>Er is een toename van de activiteiten subsidies te verwachten. Dit heeft een kostenverhogend effect.</p> <p>Onderwijs: in dit scenario ontstaan onderwijsclusters in de grotere kernen. Schoolgebouwen met een leerlingaantal onder de opheffingsnorm worden niet meer financieel ondersteund door de gemeente. Schoolbesturen verwerven economisch eigendom van de schoolaccommodaties. De schoolaccommodaties zijn van hoge kwaliteit doordat bij renovatie voor (ver)nieuwbouw wordt gekozen. Dit brengt hoge kosten met zich mee.</p> <p>Sport: alle accommodaties voor sport die eigendom zijn van de gemeente worden overgedragen aan de sportverenigingen. Consequentie hiervan is dat de sportverenigingen zelf verantwoordelijk zijn voor onderhoud, beheer, exploitatie en renovatie of nieuwbouw.</p> <p>Ontmoeting: alle accommodaties voor ontmoeting die eigendom zijn van de gemeente worden overgedragen aan de stichtingen en verenigingen. Zij zijn zelf verantwoordelijk voor onderhoud, beheer en exploitatie en renovatie of nieuwbouw.</p> <p>Als de activiteiten- en startsubsidies niet toereikend blijken, worden inwoners gestimuleerd om initiatieven te ontplooiën om op andere wijze financiële bronnen aan te boren. Denk hierbij aan het opzetten van crowdfunding campagnes, het betrekken van bedrijven of sponsoring.</p>	
Mogelijke impact op de ambtelijke organisatie	De gemeentelijke organisatie moet zich instellen op een adviserende rol bij vraagstukken rondom accommodaties en bij de opstart van nieuwe accommodaties. Eventueel kan de gemeente daarvoor deskundigheid inhuren. Dit vraagt extra ambtelijke capaciteit en/of brengt extra kosten met zich mee. Daar staat tegenover dat de gemeente een aantal verantwoordelijkheden heeft overgedragen aan de gemeenschap. Voor deze taken is daarom minder ambtelijke capaciteit nodig.	
Mogelijke kansen • Maatschappelijk	De gemeenschap krijgt de mogelijkheid om eigen initiatieven te verwezenlijken. Als de gemeente er in slaagt de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de schoolaccommodaties door clustering en vernieuwing sterk te verhogen, zal dat ook de aantrekkelijkheid van Medemblik als woongemeente bevorderen. Daarmee kan een opwaartse spiraal in gang worden gezet, waardoor	

<ul style="list-style-type: none"> • Financieel 	<p>(nieuwe) inwoners nieuwe initiatieven ontplooiën, waardoor de leefbaarheid van Medemblik weer wordt vergroot. Etc. etc.</p> <p>Door middel van activiteiten- en startsubsidies kan de gemeente die activiteiten die in lijn zijn met de gemeentelijke beleidsdoelen bevorderen.</p>	
<p>Mogelijke risico's</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk • Financieel 	<p>Initiatieven vanuit de gemeenschap vragen om een langdurig commitment. De vraag is of mensen in de huidige en toekomstige samenleving dat kunnen opbrengen.</p> <p>De vraag is ook of minder mondige groepen in de samenleving in staat zijn initiatieven bij de gemeente naar voren te brengen.</p> <p>Overdragen van accommodaties aan de gemeenschap gaat vaak op korte termijn goed, maar op de lange termijn komen vaak grote problemen aan het licht. Bijvoorbeeld omdat onvoldoende voorzieningen zijn getroffen voor groot onderhoud op termijn etc. Dan is de vraag of de gemeente in zulke gevallen gaat inspringen. Dat kan tot onverwachte grote kosten leiden.</p> <p>Ook is denkbaar dat kosten van onderhoud en beheer 'creatief' als activiteitensubsidie worden aangevraagd.</p>	

Stresstest Scenario D: De kernen aan zet met een eigen kernbudget

- Overdragen alle accommodaties aan gemeenschap.
- Iedere kern krijgt op basis van inwoneraantal een kernbudget. Inwoners bepalen gezamenlijk waar zij dit aan uitgeven.
- Geen activiteitsubsidies
- Gemeente ondersteunt gemeenschappen met kennis over beheer en exploitatie
- Wettelijke taken bleven onder verantwoordelijkheid van gemeente vallen, zoals onderwijs, waarbij gemeente alleen aan deze wettelijke verplichting zal voldoen.

criterium	Beoordeling	
Demografische ontwikkelingen <ul style="list-style-type: none">• Meer (1-persoons) huishoudens.• Vergrijzing.• Beperkte bevolkingsgroei.• Beroepsbevolking neemt af.• Jeugd blijft stabiel.	Het kernbudget is gebaseerd op het inwonertal van een kern en volgt daarmee de demografische ontwikkeling. Het is vervolgens aan de kernen zelf om keuzes te maken wel of geen rekening te houden met deze ontwikkelingen.	
De ontwikkeling van leef- naar woonkernen <ul style="list-style-type: none">• Door toegenomen mobiliteit toename bereidheid afstanden af te leggen voor werk en voorzieningen.• Wonen in een dorp is steeds vaker een bewuste keuze voor rust, groen en ruimte.• Lokale betrokkenheid neemt toe, omdat woonkwaliteit een belangrijke nieuwe waarde is.	Het kernbudget is gebaseerd op de lokale betrokkenheid van inwoners en stimuleert die lokale betrokkenheid omdat bewoners budget krijgen om lokale initiatieven te verwezenlijken.	
De ontwikkeling waarin de burger aan zet komt <ul style="list-style-type: none">• Toename burgerinitiatieven eigen leefomgeving.• Van zorgende overheid naar faciliterende overheid.	Het kernbudget past bij de trend waarin het gemeentebestuur geen zorgende, maar faciliterende rol op zich neemt. Het gemeentebestuur faciliteert initiatieven van burgers doordat zij per kern een budget beschikbaar stelt en hen waar nodig ondersteunt met de nodige kennis en een aanspreekpunt biedt.	

Financieel	<p>Wezenlijk onderdeel van dit scenario is de grootte van het kernbudget. De verantwoordelijkheid voor een groot deel van de accommodaties wordt aan de gemeenschappen in de kernen overgedragen. De gemeente heeft met de toekenning van het totaal aan kernbudgetten meer mogelijkheden te sturen op een sluitende begroting.</p> <p>De structurele financiële ondersteuning van veel accommodaties vervalt, waardoor op deze posten aanzienlijke financiële ruimte in de gemeentebegroting kan ontstaan.</p> <p>Onderwijsaccommodaties vallen niet onder het kernbudget. Vanwege wettelijke taken van de gemeente voor het onderwijs (met name nieuwbouw/renovatie schoolgebouwen en ruimte voor gymonderwijs), blijft de gemeente wel verantwoordelijk voor een aantal structurele kostenposten. Er wordt zoveel mogelijk gekozen voor renovatie in plaats van nieuwbouw om kosten te drukken.</p> <p>Om een gelijk speelveld voor alle kernen te creëren zal in sommige accommodaties geïnvesteerd moeten worden teneinde alle accommodaties op orde zijn wat betreft de wensen/eisen van vandaag. Dat brengt een forse eenmalige investering met zich mee.</p> <p>In dit scenario vervallen de afzonderlijke activiteitsubsidies omdat subsidies voor activiteiten onder het kernbudget vallen. De lasten van beheer, exploitatie en onderhoud van accommodaties worden in dit scenario bekostigd uit het kernbudget.</p> <p>Alle accommodaties voor sport en ontmoeting worden in eigendom overgedragen aan de verenigingen en stichtingen. Zij moeten vervolgens via het kernbudget zich verzekeren van de middelen voor beheer, exploitatie en onderhoud.</p> <p>Als de hoogte van het kernbudget niet toereikend is, worden inwoners gestimuleerd initiatieven ontplooiën om op andere wijze financiële bronnen aan te boren, bijvoorbeeld door het opzetten crowdfunding campagnes, het betrekken van het bedrijfsleven of sponsoring.</p>	
Mogelijke impact op de ambtelijke organisatie	<p>De ambtelijke organisatie zal zich moeten toelagen op toezicht op de wijze van toedeling van de kernbudgetten, ondersteuning op het gebied van kennis en een aanspreekpunt zijn voor burgerinitiatieven.</p> <p>De consequentie hiervan is dat de ambtelijke inzet hier naar toe verschuift en taken als onderhoud, beheer, exploitatie steeds kleiner worden.</p>	
Mogelijke kansen <ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk • Financieel 	<p>Voordeel is dat met de kernbudgetten vernieuwing van het verenigingswezen en lokale betrokkenheid daarbij gestimuleerd wordt. Immers, eens in de vier jaar kunnen de inwoners van een kern zich uitspreken aan welke bestaande activiteiten en nieuwe initiatieven zij het budget willen besteden.</p>	

<p>Mogelijke risico's</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijk • Financieel 	<p>Voorwaarde voor dit scenario is dat er een gelijk speelveld voor alle kernen moet zijn gecreëerd. Dat betekent dat sommige accommodaties op orde moeten worden gebracht en aangepast moeten worden aan de wensen/eisen van deze tijd. Als de gemeente dit nalaat, zullen de bestaande ongelijkheden tussen de kernen alleen maar toenemen.</p> <p>Aandachtspunt binnen dit scenario is wie de voorstellen voor activiteiten inbrengt en mag inbrengen. Wordt dat door kleine groepjes in de kern bepaald of zogenaamde 'buurtburgemeesters'?</p> <p>De veranderlijkheid en afhankelijkheid van het stelsel van kernbudgetten brengt onzekerheden met zich mee. Iedere vier jaar kan een andere verdeling worden gemaakt, terwijl accommodaties een zaak van de lange termijn zijn. Voortbestaan van accommodaties wordt daarmee elke vier jaar onzeker door de afhankelijkheid van de verdeling van het kernbudget.</p> <p>Het kernbudget kan bijvoorbeeld volledig opgaat aan één (kostbare) accommodatie, terwijl er ook andere initiatieven zijn met hoge prioriteit. Een accommodatie geen financiële steun meer geven waardoor deze moet sluiten, is een grote verantwoordelijkheid voor de beslissers.</p> <p>Wanneer een grote accommodatie in financiële problemen komt, kan de gemeente zich toch verantwoordelijk voelen om bij te springen.</p>	
---	---	--